

گفت‌وگویی «وطن امروز» با محمدالر کوعی، هنرمند فلسطینی که در دوران اسارت با کشیدن نقاشی‌های زندان رژیم صهیونیستی خبر ساز شد

هنر فلسطین علیه دیوار حائل

فتی‌نظام: ماجرای مهاجر فلسطین ماجرای غربی است؛ دور از وطن و در حال مبارزه برای وطن. وطنی که مساله قرن معاصر است؛ نه فقط برای فلسطینیان بلکه برای بسیاری از هنرمندان و مردم جهان. چقیه‌های که امروز تا قلب آمریکا و اروپا می‌رود و روی شاه‌های جوانان می‌نشینند هم نشانه است. کیلومترها دور تر از فلسطین، پیام مظلومیت یک ملت، یک خاک و یک عقیده شنیده می‌شود. هنر، حامل این پیام است؛ هنری که گاه سینما شود و «بازمانده» و گاه یک طرح گرافیتی ساده روی یکی از دیوارهای حائل. تصویری که به خاطر عمق مفهومش، به همه مخاطبانش می‌رسد. هنر نقاشی در این میان، هنر گویاتری برای مظلومیت و غربت فلسطین در همه این سال‌ها بوده است و هنرمندانی که این نقش‌ها را طراحی کرده‌اند، نقش مهمی در انتقال مهم‌ترین مفاهیم پیرامون مساله فلسطین داشته‌اند. در گفت‌وگویی بیش رو با محمدالر کوعی، از هنرمندان مهاجر فلسطین که این روزها در نزدیکی دمشق روزگار می‌گذرانند، از هنر مبارزه فرسوده‌ایم. الر کوعی سال‌های زیادی را در زندان رژیم صهیونیستی بوده و خاطرات تلخ و شیرینی از فلسطین دارد. این هنرمند نقاش فلسطینی سال ۱۹۷۲ با اسارت رژیم صهیونیستی در آمد و با حکم حبس ابد راهی زندان شد. او در ۱۲ سالگی که در اسارت به سر می‌برد، بیگار نشستش و شروع به نقاشی برای هم‌سلول‌هایش کرد تا هدیه‌ای باشد برای خانواده‌هایشان. پس از آن بود که این درخواست‌ها بیشتر و بیشتر شد و انگیزه او هم برای ادامه دادن نقاشی افزایش یافت. متن گفت‌وگو با استاد محمدالر کوعی را در ادامه می‌خوانید.

لطفاً بفرمایید چه زمانی از فلسطین به سوریه مهاجرت کردید و چگونه هنر نقاشی را آموختید؟
من متولد سال ۱۹۵۰ میلادی در غزه هستم. سال ۱۹۵۶ شاهد اشغال نوار غزه بودم و سرنگونی یک هوپامای اسرائیلی توسط ارتش فلسطین و سقوط آن در دربارا را به یاد دارم. این منظره را بخوبی در حافظه خود حفظ کرده‌ام. آن روز دانش‌آموز کلاس اول ابتدایی بودم و این منظره را به عنوان نخستین تابلوی به تصویر کشیدم؛ یک تیربار کشیدم در حالی که به سوی هوپایم شلیک می‌کرد و آن را در دریا سرتگون کرد. این نخستین تابلوی من بود. بارها می‌دیدم که برخی جوانان با زغال بر دیوار تصاویری را می‌کشیدند و من نیز این شیوه نقاشی را دنبال کردم. وقتی به مرحله دبیرستان رسیدم، این هنر در من نهادینه شد و با این هنر در مدرسه مشهور شدم. وارد رشته مریگری هنری شدم و در رشته مرئی نقاشی فارغ‌التحصیل شدم.

سال ۱۹۷۰ نخستین نمایشگاه آثار خود را با مشارکت شماری دیگر از هنرمندان اردوگاه «الشاطی» نوار غزه برگزار کردم. در همین نمایشگاه ۳ اثر از من به فروش رفت؛ این نخستین‌باری بود که آثار من به فروش می‌رسید.

چگونه به جریان مقاومت فلسطین پیوستید؟
بعد از فارغ‌التحصیلی از مرکز تربیت معلم و پس از آن که در رشته هنر تحصیل کردم، سال ۱۹۷۰ به مقاومت فلسطین پیوستم و به جایی رسیدم که در عملیات‌های ضدصهیونیستی شرکت می‌کردم. اما روزها عضو جبهه مردمی برای آزادی فلسطین بودم (جبهه آزادیبخش فلسطین) و در آن ایام موازنه قدرت به سود فلسطینی‌ها بود.

چند عملیات علیه اشغالگران انجام دادم، مثلاً در یکی از روزها که تنها بودم یک بمب (نارنجک) به سوی یک گشتی اسرائیلی پرتاب کردم. در دوران مبارزه بسیاری از دوستانم به شهادت رسیدند. همان ایام به عنوان فرمانده نظامی اردوگاه انتخاب‌شدم و از سال ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۳ فرمانده اردوگاه و بخش غربی شهر غزه بودم.

شیوه کار ما اینگونه بود که در اثرش اسرائیل حمله کنیم و متواری و پنهان شویم. راهی جز این نداشتیم. از طرفی این شیوه ضربه سنگینی به اشغالگران زد. روزی که توسط صهیونیست‌ها دستگیر شدم، چند

مشکل اصلی آمریکاست که مانند اختاپوس تلاش می‌کند بر همه جاسلط‌شود. اسرائیل یکی از بازوهای آمریکاست و هر بازوی این اختاپوس را قطع کنیم قطعاً ضعیف‌تر می‌شود، به همین خاطر باید طرح‌های آمریکا در منطقه را به شکست بکشانیم. ما صهیونیستی امید داریم، در این صورت به حقوق‌مان دست می‌یابیم. امروز باید با گسترش نفوذ مترجمان و آمریکا و صهیونیست‌ها مقابله کنیم، امروز باید خود را حفظ کنیم و معتقد شکست آمریکا، پیروزی و آزادی همه جهان است.

هنر مقاومت فلسطین با عادی‌سازی کاملاً مخالف است و حتی از یک وجب خاک فلسطین چشم‌پوشی نمی‌کند، هنر فلسطین پاینده به خاک فلسطین است، به درخت زیتون آویخته است و با دیوار حائل مقابله می‌کند. هیچ هنرمند فلسطینی را نمی‌شناسم که در رژیم صهیونیستی نمایشگاه برگزار کرده باشد. ما به عنوان هنرمندان فلسطینی با این اقدام مخالفیم، زیرا اسرائیل متجاوز است و غیرممکن است فلسطینی‌ها، متجاوزگری اسرائیل را به فراموشی بسپارند؛ برعکس آنچه گولدا مایر گفته است «بزرگان می‌میرند و کوچک‌ترها فلسطین را فراموش می‌کنند». کودکی ۵ ساله وارد مغازه من شد، پیرمرد فلسطینی ساکن آمریکا نزد من بود. پرسرگ گفت: پرچم فلسطین می‌خواهم، پیرمرد از او پرسید: می‌خواهی با پرچم فلسطین چکار کنی؟ پسر جواب داد: می‌خواهم در اتاقم آویزان کنم. کودک خواست پول پرچم را بدهد ولی من از او پول نگرفتم. چگونه امکان دارد کودکان ما سرزمین‌شان را فراموش کنند؟

آیا چهره غسان کفانی را کشیده‌ای؟
بله! چهره غسان کفانی را وقتی در زندان بودم کشیدم، زیرا من نوشته‌های او را خوانده‌ام. اکنون چند تابلو دارم که موضوع آنها داستان‌های غسان است، مانند پرتقال، بازگشت به حیفا، اطفال غسان کفانی و...

معنا که قدرت‌هایی در منطقه هستند که در مقابل کسانی که خواستار عادی‌سازی با صهیونیست‌ها به بهانه تأمین منافع ملت فلسطین هستند ایستاده‌اند. کشورهای عربی خلیج‌فارس اصلاً خواستار تعیین قدس به عنوان پایتخت فلسطین نشده‌اند و عربستان در این میان نقشی اساسی دارد. عربستان اکنون از خجالت پنهان شده است ولی فردا با تمام وقاحت، از روابط خود با صهیونیست‌ها و نقش خود در عادی‌سازی روابط با اسرائیل پرده برداری می‌کند. این کشورها با جمهوری اسلامی ایران دشمنی می‌کنند. ایران هیچ کشور عربی اشغال و به هیچ کشور عربی حمله نکرده است، پس چرا با آن به مقابله برخاسته‌اند؟ همه این همه‌ها به خاطر دست گذاشتن روی نفت و گاز ایران و تسلط آمریکا بر نفت منطقه عربی است. ایران به‌رغم همه تحریها، تسلیم آمریکا نشده است، باید کشورهای قدرتمند عربی در کنار ایران باشند تا این حرکت خزنده امپریالیستی را به سوی منطقه متوقف کنند اما آنها امروز تلاش می‌کنند ارتشی ایجاد کنند که به هر منطقه‌ای در جهان که بخواهند حمله کنند، حتی به ایران.

آیا می‌توانید به غزه سفر کنید؟
تنها راه رفتن به غزه از طریق مصر و تونل‌های مقاومت است؛ ۵ بار با نام مستعار به غزه سفر کرده و به دیدار خانواده‌ام رفتم. آنجا هر منطقه‌ای که می‌رفتم از من استقبال می‌کردند، زیرا آنها مرا می‌شناسند و می‌دانند روزی فرمانده نظامی و از شخصیت‌ها و نمادهای مقاومت آنجا بودم.

نظرس شما درباره آینده چیست؟ بسا وجود عادی‌سازی روابط اسارت و بحریں بسا رژیم صهیونیستی، آیا امیدی برای آزادسازی فلسطین وجود دارد یا فکر می‌کنید رژیم صهیونیستی روزبه‌روز قدرتمندتر می‌شود؟

برخی آثار من را منتشر کرد ولی وقتی فهمید من اسپر بودم این کار را متوقف کرد، زیرا کسانی به مسؤولان این پایگاه گفته بودند محمدالر کوعی، شهروندان اسرائیلی را به قتل رسانده است. این پایگاه به دنبال هنرمندان غیرمشهور فلسطینی است و آثار غیرمناسب برخی فلسطینی‌ها را به نمایش می‌گذارد. این تابلوها حاوی تصاویر زشت و غیراخلاقی است که با هدف خنده‌ساز کردن هنر و چهره فلسطین کشیده شده است.

با افزایش تلاش‌ها برای عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی، به نظر شما چه طرف‌هایی بیشتر از این عادی‌سازی حمایت مادی می‌کنند؟
آمریکا یک امپراتوری است که تلاش می‌کند همیشه خود را بر همه کشورها تحمیل کند، اسرائیل بخشی از این امپراتوری و جنگال‌های آن در خاورمیانه برای محافظت از رژیم‌های نفتی عربی است. این رژیم‌ها استقلال را از خود ندارند. در هر سفارت اسرائیلی در کشورهای عربی خلیج‌فارس، یک مشاور حضور دارد که با حاکم آن کشور در ارتباط است و به او دستور می‌دهد که چه کاری را بکند و چه کاری نکند. این کشورها مزدور هستند و هیچ استقلالی از خود ندارند. به آنها دستور داده می‌شود از مخالفان سوریه به حمایت مالی کنند و آنها نیز می‌پردازند، از آنها می‌خواهند با کشورهای مقاوم مانند جمهوری اسلامی ایران، عراق و الجزایر دشمنی کنند و آنها نیز همین کار را می‌کنند. آنها شبکه‌ای را بر ضد آرمان فلسطین تشکیل داده‌اند، این رژیم‌ها، بیشتر به جاسوس‌هایی شبیه هستند که از خارج دستور می‌گیرند. روابط میان این رژیم‌های عربی با رژیم صهیونیستی از سال‌های پیش برقرار بوده است ولی این روابط پشت‌پرده در جریان بوده است. کسانی که امروز با این مزدوری اعراب به مقابله برخاسته‌اند، ملت‌های فلسطین، لبنان، سوریه، ایران، عراق و الجزایر هستند، به این

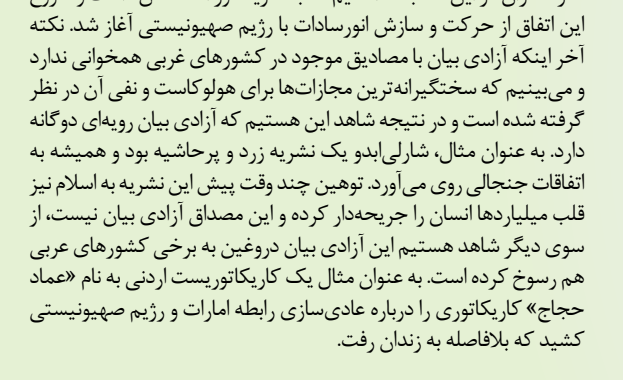
هنر مقاومت فلسطینی، هنر اسرائیلی تابلوهایی عادی بدون پیام خاص بود. ممکن است دلیل آن هم نداشتن رنج و سختی همانند ما باشد. هنر فلسطینی، هنر مقاوم برخاسته از ایمان و عقیده است
هنر اسرائیلی تابلوهایی عادی بدون پیام خاص بود. ممکن است دلیل آن هم نداشتن رنج و سختی همانند ما باشد. هنر فلسطینی، هنر مقاوم برخاسته از ایمان و عقیده است

هنرمندانی که فلسطین را تنها نمی‌گذارند

است. همه اما باید بدانند بحث عادی‌سازی این روابط باعث نمی‌شود فلسطین تنها بماند. بد نیست بدانید مردم همین کشورهایی که از دوستی با رژیم صهیونیستی درآمده‌اند از این اتفاق بسیار ناراضی و مخالف آن هستند. از طرف دیگر اینکه کشورهای عربی اعلام می‌کنند به شکل جدی کنار صهیونیست ایستاده‌اند، یک ادعای مضحک است. به همین خاطر بیشتر تحت عنوان سازشکاران در این مسابقه داشتیم که به کاریکاتور اختصاص داشت و شروع این اتفاق از حرکت و سازش انورسادات با رژیم صهیونیستی آغاز شد. نکته آخر اینکه آزادی بیان با مصادیق موجود در کشورهای غربی همخوانی ندارد و می‌بینیم که سختگیرانه‌ترین مجازات‌ها برای اهولواکست و نفی آن در نظر گرفته شده است و در نتیجه شاهد این هستیم که آزادی بیان رویه‌ای دوگانه دارد. به عنوان مثال، شاری‌بدو یک نشیو زرد و پر حرشیه بود و همیشه به اتفاقات جنجالی روی می‌آورد. توهین چند وقت پیش این نشیو به اسلام نیز قلب مبارک‌ها را خراب کرده و این مصداق آزادی بیان نیست، از سوی دیگر شاهد هستیم این آزادی بیان دروغین به برخی کشورهای عربی هم رسوخ کرده است. به عنوان مثال یک کاریکاتور است از ادنی بنام «عماد حجاج» کاریکاتوری را درباره عادی‌سازی روابط امارات و رژیم صهیونیستی کشید که بلافاصله به زندان رفت.

مشابهی رشد کند و این جنگ گسترده فرهنگی را علیه این رژیم منحوس ادامه خواهیم داد. لازم می‌دانم تأکید کنم این مسابقه‌ها سازش‌ساز مسیری است که البته پیش از این هم وجود داشته و برای آن زحمات بسیاری کشیده شده اما برای دوران جدید حوزه هنری یک طلیعه نو است. حوزه هنری و تصویر ایستاده آن به عنوان یکی از محورهای دوران جدید، بعد و هویت تازه‌ای پیدا خواهد کرد و در آینده تقویت خواهد شد.

همچنین شجاعی طباطبایی، مدیر مرکز هنرهای تجسمی حوزه هنری درباره اینچنین رویدادهایی گفته است: ما در بخش دوم آخرین دوره «مسابقه بین‌المللی کارتون، کاریکاتور و پوستر فلسطین تنها نیست» به بحث موجودیت فلسطین تأکید داشتیم. در جریان جنگ دوم جهانی عاملان جنگ مشخص بودند و سوال اینجاست که چرا سرزمینی از همان کشورهای عامل جنگ به یهودیان داده نشد. این یک سوال جدی است که باید به آن پاسخ داده شود. بحث بعدی عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی

است. اگر اینان بازی سیاسی علیه فلسطین را شروع کنند همه هنرمندان با زبان فرهنگ به این لکه ننگ و خیانت پاسخ درخوری خواهند داد. بودی شرایط تغییر خواهد کرد اما همه سازشکاران باید بدانند روابط با یک رژیم اشغالگر و انسان کش غیرقابل بخشش است. حوزه هنری تلاش خواهد کرد باونی اینچنین مسابقات و رویدادهای فرهنگی - هنری باشد تا با صدای بلند به اقصی نقاط این کره خاکی پیام «فلسطین تنها نیست» را مخابره کند.

حوزه هنری یک تجربه موفق از یک عمل جریان‌ساز و متعدد هنری است. به روشنی اعلام می‌کنم آمادگی داریم هر آنچه از تجربه، تخصص و توان در حوزه هنری - که بیش از ۴۰ سال از عمرش می‌گذرد - داریم را در اختیار هنرمندان و هر کانون جغرافیایی بگذاریم تا به شکل مستقل و بومی تجربه‌های اینچنینی تکرار شود و شبکه‌ای از محافل هنری متعهد و حریان‌ساز علیه این رژیم منحوس شکل بگیرد و تأکید می‌کنم هر تجربه، توان و کاری که از دست ما برآید در اختیار قرار می‌دهیم تا در منطقه غزه تجربه

